

Fővárosi Ítéltábla

2. Kf. 27. 564/2007/ 18.

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

A Fővárosi Ítéltábla a Siemens Aktiengesellschaft Österreich (Ausztria) I. r., az Alstom Holding S. A. (Franciaország) II. r. és a Siemens AG (Németország) III. r. felpereseknek a Gazdasági Versenyhivatal (Budapest - hivatkozási szám: Vj-102/2004.) alperes ellen versenyügyben hozott közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt indult perében - amely perbe az alperes pernyertességének előmozdítása érdekében az ABB Switzerland Ltd. (Svájc) I. r., ABB Management Services Ltd. (Svájc) II. r. és ABB Mérnöki Kft. (Budapest) III. r. beavatkozó beavatkozott - a Fővárosi Bíróság 2007. évi október hó 25. napján kelt 7.K.31.535/2006/46. számú ítélete ellen az I. r. felperes által 48., a III. felperes által 49.; az alperes által 47. sorszám alatt előterjesztett és 50. sorszám alatt indokolt fellebbezés, valamint a II. r. felperes által másodfokú eljárásban 12. sorszám alatt előterjesztett csatlakozó fellebbezés folytán az alulírott helyen 2008. évi szeptember hó 10. napján megtartott nyilvános tárgyalás alapján meghozta a következő

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét azzal a kiegészítéssel hagyja helyben, hogy kötelezi az I. és III. r. felpereseket arra, hogy - az illetékügyekben eljáró hatóság külön felhívására - fizessenek meg az államnak külön-külön 8.300 (azaz nyolcezerháromszáz) - 8.300 (azaz nyolcezer-háromszáz) forint kereseti illetéket, míg a fennmaradó kereseti illetéket az állam viseli.

A másodfokú eljárásban felmerült költségeiket a peres felek maguk viselik.

Kötelezi a felpereseket arra, hogy - az illetékügyében eljáró hatóság. külön felhívására - fizessenek meg az államnak külön-külön 24.000 (azaz huszonnégyezer) 24.000 (azaz

huszonnégyezer) forint fellebbezési: illetéket, míg a fennmaradó fellebbezési illetéket az állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen további fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A felperesek és az alperesi beavatkozók a legalább 72 kV feszültségű, gázszigetelésű elektromos kapcsoló berendezések (GIS) piacának szereplői, egymás versenytársai. A GIS piac egyes - teljes körűen nem ismert - résztvevői 1988. évi április hó 15. napján kartell megállapodást (GQ-megállapodás) fogadtak el, amelyet gentlemen's agreement -ként kezelték. A GQ-megállapodás európai tagjai az európai tagokra vonatkozó, azt kiegészítő további megállapodást kötöttek (E-megállapodás). Ezek a megállapodások a GIS termékek piacának felosztására, a piac japán és európai szereplői közötti megosztásának arányára, az európai együttes részesedés európai vállalkozások közötti megosztásának arányaira, valamint a konkrét projektek kvóták elérése érdekében való felosztására irányultak.

A GQ és E megállapodást - a tagok piacrész-arányos kvótáinak időnkénti változtatásának kivételével - alapvetően nem módosították a megállapodás fennállásának időtartama alatt, azaz 1988. évi április hó 15. napja és 2004. évi március hó 3. napja között, függetlenül attól, hogy a III. r. felperes és a Hitachi a kartellból átmenetileg kilépett.

A megállapodás 2. számú melléklete a megállapodás hatálya alól nem vette ki Magyarországot.

A megállapodások 5 évre kötelezően érvényesek voltak, lejárat után a tagság egy évre automatikusan meghosszabbodott; kivéve ha a tag a lemondását 12 hónappal korábban írásban benyújtotta.

A GIS kartell működési mechanizmusának közös lényegi eleme volt, hogy a vállalkozások képviselői rendszeresen találkoztak, informálták egymást a piacon elérhető (lehetséges)

projektekről, egyeztetést folytattak arról, hogy az egyes projekteket hogyan osszák fel egymás között, és azokat ténylegesen fel is osztották. A tagok személyesen, telefonon és elektronikus úton tartották a kapcsolatot, figyelemmel kísérték a piaci eseményeket, projekt listákat készítettek, és részletesen elosztották az egyes feladatokat, őrizve a piaci kvóták szerinti egyensúlyt.

A kartell fennállásának ideje alatt Magyarországon 13 esetben merült fel igény a GIS termékek iránt, amely vagy informatív ajánlatkérésként, vagy tényleges tender kiírásaként jelentkezett.

Az I. r. alperesi beavatkozó és a II. r. alperesi beavatkozó jogelődje (továbbiakban együtt: ABB) 2004. évi április hó 29. napján beadvánnyal fordult az alpereshez, amelyben arról tájékoztatta a hivatalt, hogy vele együtt a GIS piac egyes szereplői egy nemzetközi kartell tagjaiként felosztották maguk között a GIS piacot.

Az alperes 2004. évi július hó 8. napján versenyfelügyeleti eljárást indított az ABB, az I. és III. r. felperesek és az AREVA T&D Holding S.A., az AREVA T&D S.A., az ABB Kft., az AREVA Hungária Villamos Kapcsolóberendezések Kft., a Siemens Rt., a TESSAG Hungária Kft. ellen, míg az eljárás későbbi szakaszában eljárása alá vonta a II. r. felperest is. Ennek során iratokat szerzett be, meghallgatta az eljárás alá vontakat, azok munkatársait, és megkereséseket intézett a projektgazdákhöz, illetve jogutódaikhoz.

Az alperes 2005. évi december hó 22. napján meghozta a 102/2004. VJ számú határozatát, amelyben megállapította, hogy

- az ABB 1991. évi január hó 1. napjától 2004. évi április hó 30. napjáig,
- a II. r. felperes 1991. évi január hó 1. napjától 2004. évi január hó 9. napjáig,
- az AREVA T&D Holding S.A., és az AREVA T&D S.A. 2004. évi január hó 9. napjától 2004. évi április hó 30. napjáig
- az I.r. felperes (jogelődje) 1998. évi szeptember hó 20. napjától 2004. évi április hó 30. napjáig
- a III. r. felperes 2001. július hó 1. napjáig 2004. április 30. napjáig versenykorlátozó magatartást tanúsítottak azzal, hogy versenykorlátozó megállapodást kötöttek a GIS piacon, amely magatartásuk alkalmas volta piaci verseny korlátozására Magyarországon.

Az alperes vizsgálódását az érintett árupiacra (GIS piac) és az érintett földrajzi piacra (Magyarország) terjesztette ki és az 1991. évi január hó 1. napjától 1996. évi december hó 31. napja közötti időre az 1990. évi LXXXVI. törvény (a továbbiakban: Vtv.), míg az ezt követő időszakra a 1996. évi LVII. törvény (továbbiakban: Tpv.) rendelkezéseit alkalmazva járt el, és a jogsértést a Vtv. 14.§-ának (1) bekezdése, valamint a Tpv. 1 1.§-ának (2) bekezdés d) és e) pontja alapján állapította meg.

Álláspontja szerint a rendelkezésre álló bizonyítékok kellő súllyal igazolták a jogsértést, a beavatkozók által csatolt iratok (megállapodások, projekt listák, email üzenetek), a beavatkozók feltáró és részletes nyilatkozatai, valamint az eljárás alá vontak egyes társítható nyilatkozatai, megfelelő ellenbizonyítás hiányában, koherens rendszert alkottak.

Mindezek alapján a GIS kartell magyarországi hatását kétséget kizáróan igazoltnak találta. Rögzítette, hogy a piacra gyakorolt potenciális hatás azon projektek esetében is megvalósult, amelyeknél a megállapodást követően végül nem volt ténylegesen kürt beszerzési eljárás. A versenykorlátozásra való alkalmasságot a GIS megállapodásból, a hozzá kapcsolódó egyeztetési mechanizmusból eredeztette. Megállapítása szerint a kartell 1991-2004 között folyamatosan és változatlan célok (piac felosztás, piaci részesedés megtartása) mellett működött, és ez idő alatt 13 magyarországi projektet tárgyalt meg. 1991-2002 között egy projekt (Kelenföld/Hauszmann utcai projekt) esetében a tényleges felosztás megtörténtét, négy projekt esetében kiegyenlítő árajánlatok megtételében való megállapodást, hat esetben egyeztetés folytatását, míg 1999-2001 között a törölt Dunaferr projekt esetében két megbeszélést látott igazoltnak. 2002-2004 közötti időben a Városligeti és a Budaközép projekttel kapcsolatos egyeztetéseket vonta vizsgálódási körébe. A Városligeti projekt kapcsán a piac felosztását, a Budaközép esetében pedig az egyeztetéseket látta bizonyítottnak. A versenyjog sérelmét ennek megfelelően a Kelenföld/Hauszmann, a Városligeti és Budaközép projektekkal kapcsolatban állapította meg.

Álláspontja szerint a GIS kartell keretében a tagok információt és magatartást egyeztettek, megegyeztek a projekt nyertesének személyében, illetve a nyertes ajánlati árban. Az elmarasztaláshoz nem tartotta szükségesnek a jogsértő magatartás hatásának bekövetkezését, a magatartásokat összefüggésében, összességében vizsgálta, és a komplex jogsértést is

megállapíthatónak látta. Meggyőződése szerint a megállapodás résztvevőinek együttes magatartását kellett értékelnie. A kartellt - fennállásának teljes tartama alatt - egyetlen jogsértésnek minősítette.

A bíróság összegének megállapítása során arra törekedett, hogy azok összege tükrözze, hogy az adott vállalkozás milyen módon, meddig vett részt a kartellban, milyen súlyú jogsértés történt, a jogsértő vállalkozás milyen piaci helyzetben volt, magatartásuk felróhatósága miként alakult. Az alperes a bíróság alapösszegét a kartell által egy évben potenciálisan elért árbevétel alapján állapította meg, a feltárt magyar projektek együttes értékének összegéből számítva. A verseny veszélyeztetésére, kőkemény kartell miatt 25 pontot adott, a piaci hatást és a felróhatóságot egyéneenként pontozta, mindenhol figyelembe vette és 5 ponttal értékelte, hogy közpénzek felhasználásával volt kapcsolatos a jogsértés. A III. r. felperesnél az ideiglenes kilépést javára értékelte. Állította, hogy az eljárási szabályok betartásával járt el, biztosítva az eljárás alá vontak garanciális jogait.

A felperesek keresetükben az alperesi határozat megváltoztatását/hatályon kívül helyezését és jogsértés hiányában a versenyfelügyeleti eljárás megszüntetését, másodlagosan a kiszabott bíróság összegének elengedését, vagy jelentős mérséklését kérték.

Álláspontjuk az volt, hogy az alperes a tényállás tisztázási és bizonyítási kötelezettségének nem tett eleget, így határozata megalapozatlan, és jogszabálysértő volt. Vitatták a kartell folyamatos fennállását, és állították, hogy tanúsított magatartásuk a magyarországi versenyre korlátozó hatással nem volt. Az alperes által beszerzett bizonyítékokat hiteltelennek és ellentmondónak értékelték, és állították, hogy az előzetes álláspont ismertetését követően beszerzett bizonyíték nem volt felhasználható. A bíróság megállapítását jogsértőnek találták, mert a bíróság alap feltételezéseken alapult, annak mértéke pedig nem alkalmazkodott a jogsértés súlyához. Sérelmezték. eljárási jogaik csorbítását.

Az I. r. felperes továbbá hiányolta a javára szolgáló körülmények feltárását, a jogsértés kapcsán a jogszabályi helyek pontos megjelölését.

A II. r. felperes állította, hogy az alperes eljárása során sértette a tisztességes tárgyaláshoz való, az iratokhoz való azonnali és teljes hozzáférés iránti, a megfelelő válaszadáshoz és az ártatlanság véleleméhez való jogát, és hatáskörének hiányában járt el; a közösségi jogot tévesen értelmezte a vállalatcsoportnak a leányvállalatai cselekményéért való felelősség

körében, és a jogutód felelőssége körében levont következtetéseit sem tartotta helytállónak. A bírság összegének csökkentését a jogsértés rövidebb időtartama, és a felelősség (titkári szerep) téves értékelése miatt látta indokoltnak.

Végezetül a III. r. felperes a bírság kapcsán vitatta a kartell tagságának kezdő időpontját (2001 nyara helyett 2002. július), és legvégső esetben is csak a Városligeti projekt értéke alapján kiszabott 20.800.000 forintot tekintette elfogadható mértékű bírságösszegnek.

Az alperes ellenkérelmében a felperesek keresetének elutasítását kérte, és fenntartotta a határozatában foglaltakat. Álláspontja az volt, hogy az alperesi beavatkozótól származó bizonyítékokat gondosan mérlegelte, értékelt, és összevetette más bizonyítékokkal. Igazoltnak látta a kartell tagságra, működésre, annak folyamatoságára tett megállapításait. A versenyjogi felelősség megállapítására arra figyelemmel is lehetőséget látott, hogy a kartell elé folyamatosan kerültek, vagy kerülhettek magyarországi GIS projektek. A projektek csomagokban való tárgyalása alapján a felelősséget a kürt, de visszavont; vagy végül ki sem írt projektek esetében is fennállónak találta. Vitatta a terhére rótt eljárási szabályok megsértését, e körben visszautalt a határozati álláspontjára. A bírságok mértékét jogszerűnek találta.

Az alperesi beavatkozók a felperesek keresetének elutasítását kérték. Állították, hogy az általuk csatolt bizonyítékok hitelessége igazolt, és azok megfelelően alátámasztják az alperesi megállapításokat.

Az elsőfokú bíróság ítéletével az alperes Vj-102/2004/174. számú határozatát részben megváltoztatta és az I. r. felperesre kiszabott bírság összegét 27.300.000 forintra, a II. r. felperesre kiszabott bírság összegét 147.380.000 forintra, míg a III. r. felperesre kiszabott bírság összegét 29.500.000 forintra mérsékelte, egyebekben a felperesek keresetét elutasította.

Az eljárásjogi jogsértések tekintetében kifejtette, hogy kisebb súlyú szabályszegést megvalósított az alperes azzal, hogy a 165. számú iratot az előzetes álláspontot követően küldte meg a feleknek, azonban ezt a jogsértést a bírósági eljárásban orvosolhatónak találta. A védekezéshez való jog sérelmét illetően a bíróság a bizonyítottság hiányára utalt. A Tpv. 65/A.§-ának sérelme tekintetében a nyilvánvaló bírósági eljárásnak nem tulajdonított jelentőséget.

A tényállás feltárási és tisztázási kötelezettség vonatkozásában arra a megállapításra jutott, hogy az alperesi beavatkozótól származó projekt-listák, email üzenetek, iratok (GQ és E megállapodások) alperesi beavatkozók nyilatkozataként értékelendők, hitelességük attól függ, mennyiben alkotnak koherens rendszert. A GQ és E megállapodásokat, azok részletessége, szövegezése, logikai felépítése alapján hiteles bizonyítékként fogadta el, figyelembe véve az eljárás alá vont társaságok és munkavállalóik alátámasztó nyilatkozatát. A megállapodások létrehozásán alapítottnak, továbbá az alperesi beavatkozók részletes és feltáró nyilatkozatai alapján a projekt-listák és email üzenetek bizonyító erejét sem vonták kétségbe rögzítve, hogy azok koherens rendszert alkotnak. Rámutatott arra, hogy a felperesek szembenálló nyilatkozatai nem voltak részletesek és kellő kétséget ébresztőek, az ellenbizonyítás lehetőségével felperesek nem éltek.

A kartell létének folyamatosságát igazoltnak találta a GQ megállapodás rendelkezései alapján, továbbá a lemondó nyilatkozatok hiányában.

Az I. r. felperesnek a 2002 folyamán folytatott - bár eltérő tartalommal elismert - megbeszéléseire vonatkozó nyilatkozatát és a GQ megállapodást a projekt-listák, email üzenetek alátámasztásaként értékelte.

1990-1999 között a megbeszélések megtörténtét igazoltnak találta a projekt-listák és az alperesi beavatkozó nyilatkozata alapján, azonban az egyeztetéseknek a kiírást, visszavonást, vagy befejezést követő időre esésük miatt versenykorlátozó jelleget nem tulajdonított. A projekt listákból ezen időszakra sem konkrét egyeztetésekre, sem konkrét megállapodás megkötésére vonatkozó következtetés levonására nem látott lehetőséget.

2002-2004 között a Városligeti projekt vonatkozásában a projekt listából azt látta megállapíthatónak, hogy a II. r. felperes érdeklődött a projekt iránt. Megbeszélésre, megállapodásra vonatkozó adatokat nem talált. E körben hiányolta annak külön vizsgálatát, hogy a tenderre benyújtott többi ajánlat miért lett érvénytelen.

A Budaközép projekt kapcsán az egyeztetés tényét nem vitatta, de nem tartotta megállapíthatónak, hogy ki és milyen körben tárgyalt, a megállapodás megtörténtét igazoló

bizonyítékot nem talált a projekt-listák és emailek ellentmondásosságára, a részben feltárt tényekre hivatkozva.

A Vtv. 14.§-a és a Tpv. 1 1.§-a alapján megállapította, hogy a GQ és E megállapodás léte, annak céljára figyelemmel, elegendő a jogsértés megállapításához, ezért az elmarasztalás szempontjából nem tulajdonított jelentőséget annak, hogy a konkrét projektek, tenderek kapcsán voltak-e tényleges egyeztetések, és azok eredményre vezettek-e. Ez utóbbit csak a bírság kiszabása szempontjából tartotta fontosnak. Nyilvánvalónak találta, hogy a GQ megállapodásban résztvevő valamennyi tag jogsértést követett el, mivel ez volt az előfeltétele az E megállapodásnak és a konkrét projektre vonatkozó megállapodásnak is.

Az önálló jogi személyiségű leányvállalat marasztalásának, ezáltal az AREVA T&Dre vonatkozó határozati rész támadásának kérdéskörét a kereseten való túlterjeszkedésnek értékelte és azt elutasította.

III. r. felperes vonatkozásában a rendelkezésre álló nyilatkozatok alapján és az elévülés szabályait követő alperesi megállapítás szerint 2001 júliusát elfogadta a kartellba való visszalépés dátumaként, és utalt a III. r. felperesi állítás bizonyításának hiányára.

Az elsőfokú bíróság a meg nem valósult projektek összehasonlító adatok alapján való értékelésének bírságalapba való beszámításával nem értett egyet, mivel ezeket a releváns piac részének sem tekintette. Az alperes érvelését e körben okszerűtlennek találta. Megállapította továbbá, hogy az alperes mérlegelése nem valós tényeken alapult, néhol iratellenes volt.

Jogszerűnek a tényleges piacra gyakorolt tényleges hatásra tekintettel kiszabott bírságot találta. Az I. és III. r. felperes esetében csak a Városligeti projekt értékének figyelembe vételét találta elfogadhatónak a kartellban való részvételi idő alapján. A Budaközép projektet az aktuális piaci volumenbe nem számította bele, mivel az potenciális piac volt. A projektek tényleges értékének bizonyítása hiányában az összehasonlító adat alkalmazását nem kifogásolta. Elfogadta a II. r. felperes titkári tevékenysége értékelésével kapcsolatos kifogását, és felróhatósági tényezőként való értékelésével nem értett egyet. Indokolatlannak találta a projekt értékek felperesekre megállapított évekre való osztását, ezt mellőzte. Az alperes kedvező bírságszámítási módját meghagyva a változtatásokkal elvégezte az egyes bírságok kiszámítását, és a rendelkező rész szerint mérsékelte azokat.

A felperesek fellebbezésükben az ítélet és az alperesi határozat megváltoztatása mellett a versenyfelügyeleti eljárás megszüntetését, ennek hiányában a bírság elengedését, jelentős mérséklését kérték. Az I. r. felperes ezen túlmenően az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése mellett az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását, míg a III. r. felperes az elsőfokú ítélet számítási hiba miatti megváltoztatását és a bírság összeg 20.800.000 forintra történő leszállítását is kérte.

Álláspontjuk szerint az alperes sem a tényállás feltárási, sem bizonyítási kötelezettségének nem tett eleget, mivel megállapításait egy forrásból származó és hitelt nem érdemlő bizonyítékokra alapította. A megalapozatlan döntés hiányosságait véleményük szerint - az elsőfokú bíróság ítélete sem pótolta. Állították, hogy a bizonyítási teher alakulását az elsőfokú bíróság tévesen értelmezte és így az ellenbizonyítás elmaradását jogellenesen értékelte a terhükre. Hivatkoztak a becsatolt bizonyítékok manipulálhatóságára. Vitatták a kartell folyamatosságát, és a bírság jogszerűségét.

Az I. r. felperes feltételesen 2002. októberétől tartotta megállapíthatónak kartell tagságát, de ezen időponttól is vitatta annak magyarországi hatását, így marasztalására elévülés miatt és jogsértés hiányában nem látott lehetőséget.

A II. r. felperes a Kelenföld/Hauszmann utcai projekt vonatkozásában az elévülésre hivatkozott, és állította, hogy annak értékét a bírságalapba beszámolni nem lehetett és a jogsértés időtartamánál sem volt figyelembe vehető. Kiemelte, hogy a Városligeti projekt megrendelője az ELMŰ volt, amely nem közpénzekből gazdálkodott, így az e miatt adott 5 pontot indokolatlannak találta. A 0,65 MD forint bírság alap és 0,040 szorzó alkalmazása mellett 26 millió forintra kérte a bírság mérséklését.

A III: r, felperes elfogadva a bírságalap tekintetében kimondottakat, az elsőfokú bíróság által rosszul figyelembe vett szorzó korigált (0,045 helyett 0,032) alkalmazásával kérte a bírság összegének kiszámítását.

Az alperes az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a felperesek keresetének teljes körű elutasítását kérte. Fenntartotta, hogy a felperesek megállapodása versenykorlátozó célú volt. A kartell megállapodás magyarországi hatálya tekintetében a GQ megállapodás mellékletére

utalt, míg tartalmát tekintve a piaci részesedés elvére. Kiemelte, hogy az ilyen megállapodás lényegi eleme az egyeztetés. Álláspontja szerint más ésszerű magyarázat hiányában a megbeszélések kizárólag tiltott kapcsolatfelvételnak minősülhettek az adott piac egymástól független szereplői között. A versenykorlátozó célú magatartást a ki nem írt projektek kapcsán is megvalósultnak látta. Az ettől eltérő elsőfokú bírósági álláspontot a Vtv. 14. §-a és a Tpv. 11. §-a hatályának indokolatlan leszűkítéseként értékelte. Hibásnak tekintette az elsőfokú bíróság bírságszámítását is. Jogszabályi lehetőséget látott a bírságalap számítása körében a ki nem írt projektek értékének figyelembe vételére. Állította - a bírságmaximumra utalva -, hogy annak összegét méltányosan állapította meg, ez okból a mérséklést okszerűtlennek látta. Véleménye szerint a tenderek törlését az értékelési pontok meghatározásakor vehette volna figyelembe a bíróság, ahogy ezt alperes tette. Az Európai Bizottság döntésében foglaltakra figyelemmel utalt a titkári funkció súlyosító körülményként való helytálló értékelésére.

A felperesek fellebbezési ellenkérelmükben az alperesi fellebbezés elutasítását kérték.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az alaptalan, téves, és helyenként megtévesztő fellebbezési nyilatkozatokra figyelemmel a fellebbezések elutasítását kérte.

A beavatkozók csatlakozva az alpereshez, a felperesi fellebbezés elutasítását kérték.

A felperesek és az alperes fellebbezése - az alábbiak szerint - nem alapos.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között vizsgálta és megállapította, hogy az érdemben helytálló, a peradatok alapján megállapított tényállás és az abból levont jogi következtetés megfelel a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseknek. A felperesek és az alperes a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelmükben olyan érvet nem tudtak felvonultatni, amely alapján az elsőfokú ítélet megváltoztatására, vagy hatályon kívül helyezésére kellett volna sort keríteni.

A Tpv. 1. §-ának rendelkezése értelmében a verseny-törvény hatálya kiterjed a természetes és a jogi személynek, valamint a jogi személyiség nélküli gazdasági társaságnak - ideértve a külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepét is a VI. fejezetben szabályozott

magatartások kivételével - (a továbbiakban az előzőek együtt: vállalkozás) a Magyar Köztársaság területén tanúsított piaci magatartására, kivéve, ha törvény eltérően rendelkezik. E törvény hatálya alá tartozik továbbá - a II-III. fejezetekben szabályozott magatartások kivételével - a vállalkozás külföldön tanúsított piaci magatartása is, ha annak hatása a Magyar Köztársaság területén érvényesülhet.

Ezen jogszabályi rendelkezés alapján annak eldöntése, hogy egy vállalkozás külföldön tanúsított magatartása hatással van-e a magyarországi piacra, vagy a magatartásnak a hatása érvényesülhet-e a magyar piacon, az alperes feladata. Ennek megfelelően, ha bármilyen adat felmerül arra, hogy egy külföldön tanúsított magatartásnak lehet hatása a magyar piacra, azt az alperesnek a versenyfelügyeleti eljárás keretében ki kell vizsgálnia. A Tpv. preambuluma szerint a versenyjogi szabályozás célja ugyanis a tisztességes verseny követelményeibe ütköző magatartás tanúsításának megakadályozása, amely 2004. évi május hó 1. napja előtt a magyar piacon tanúsított magatartás esetében kizárólag az alperes kötelezettsége volt.

A versenyfelügyeleti eljárásokban is fennálló egyenlő elbánás követelménye azt is jelenti, hogy a magyar és a külföldi vállalkozás magatartását egyezően, részrehajlás nélkül kell elbírálni, annak jogi megítélése egy tekintet alá esik.

A Tpv. 11. §-ának (1) és (2) bekezdése szerint tilos a vállalkozások közötti megállapodás és összehangolt magatartás, amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet, illetve fejt ki. Nem minősül ilyennek a megállapodás, ha egymástól nem független vállalkozások között jön létre. Ez a tilalom vonatkozik különösen a piac felosztására, az értékesítésből történő kizárásra, az értékesítési lehetőségek közötti választás korlátozására; a versenytársak közötti, a versenyeztetéssel kapcsolatos összejátszásra.

Rámutat a másodfokú bíróság arra, hogy hasonló ügyben, magyarországi vállalkozások versenyjog sértő magatartásának értékelésekor már megfogalmazta, hogy a vállalkozások magatartásának egymástól való függetlensége követelménye kizár minden olyan közvetlen vagy közvetett kapcsolatot a piaci szereplők között, amelynek célja vagy hatása a versenytársak piaci magatartásának befolyásolása, vagy a saját maga által követendő magatartás feltárása a versenytársak előtt. Márpedig a piac felosztására és a piaci részesedés megtartására irányuló, továbbá e körben, ennek érdekében az együttműködési kötelezettséget

előíró megállapodás, és az e célból tartott egyeztetés a piac szereplői közötti tiltott kapcsolatfelvételt valósítja meg.

A felperesek (jogelődjeik) és az alperesi beavatkozók a GIS piac szereplői, egymás versenytársai.

Az alperesi beavatkozók 2004. évi április hó 29. napján tett bejelentése az alperes számára kellő mértékben alátámasztotta az eljárási kötelezettség fennálltát, hiszen egy, a magyar piacra is kiterjedő hatállyal bíró kartell megállapodás létéről számolt be, amelyet az európai unióhoz való csatlakozást megelőző időre esés miatt csak a magyar versenyhatóság volt jogosult vizsgálni:

A fenti rendelkezések alapján -a bejelentésre figyelemmel - az alperes jogszerűen és a hatáskörébe tartozó ügyben indított versenyfelügyeleti eljárást annak eldöntése érdekében, hogy a bejelentésben szereplő, külföldön kötött megállapodás hatása érvényesülhetett-e a magyar piacon.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint a jogsértés megállapításához elegendő volt annak igazolása, hogy létezett egy Magyarországra is kiterjedő hatályú kartell megállapodás, amely a piac felosztására, a piaci részesedések megtartására irányult, és volt a kartell fennállásának ideje alatt az adott GIS termékre vonatkozó kereslet (akár előzetes árajánlat kérés, akár tender kiírás), azaz magyar GIS piac. A jogsértő megállapodás és a magyar piac együttes léte ugyanis elegendő ahhoz, hogy a külföldön tanúsított magatartás hatása a Magyar Köztársaság területén "érvényesülhetett" (Tpvt. 1.§).

Az alperesnek a vizsgálódása során a rendelkezésre álló bizonyítékokat kellett mérlegelnie, azaz egyenként és összességükben értékelnie ahhoz, hogy erről állást tudjon foglalni.

Az nem vitatható, hogy a kartell megállapodást kötő vállalkozások ritkán foglalják a polgári jogi megállapodás formai követelményeinek is megfelelő módon írásba akarategységüket tükröző nyilatkozataikat, így meglehetősen nehéz objektív és kétséget kizáró bizonyítékot felmutatni jogsértésük igazolására. Ez azonban nem lehet akadálya annak, hogy a rendelkezésre álló - nagyobb részben egy forrásból származó, más bizonyítékokkal azonban megtámogatott - adatok alapján a jogsértés megállapítására kerüljön sor.

A perbeli esetben az alperes az alperesi beavatkozók által rendelkezésre bocsátott GQ és E megállapodást, projektlistákat, email üzeneteket, beavatkozási és felperesi (munkavállalói) nyilatkozatokat vetette össze.

A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróság által a GQ és E megállapodás hitelességével kapcsolatban kifejtettekkel. Mindemellett megjegyzi, hogy az eljárás során az alperesi beavatkozók a megállapodásokkal és a működési mechanizmussal kapcsolatosan olyan részletes, életszerű nyilatkozatot tettek és ezzel egy működőképes rendszert vázoltak fel, amelynek egyes elemeit az I. r. felperes (pl. Első és Második Kartell, kétszintű találkozások, operatív megbeszélések témája, titkári tevékenység lényege, majd II. r. felperesi és beavatkozási meghatározó szerep), a II. r. felperes (elismert titkári szerepe), a III. r. felperes (munkatársai megbeszéléseken való részvétele), és az AREVA T&D Holding S.A. (kódszámok azonosítása, EP csomagok léte) alátámasztott. A valósnak elfogadott megállapodások hatályát érintően semmilyen cáfoló bizonyítással nem éltek a felperesek, a kellő valószínűsítés szintjét el nem érő tagadó nyilatkozataik ekként nem voltak értékelhetőek.

A kartell megállapodás folytonosságával kapcsolatosan kifejtett elsőfokú bírósági érveket is elfogadta a másodfokú bíróság, mivel a valósnak elfogadott megállapodás részletesen szabályozta a kilépés módját, és annak megtörténtét a felperesek igazolni nem tudták/akarták. Megjegyzi a másodfokú bíróság, hogy a teljes tagadásban lévő felperesek - a korábbi nyilatkozataikat részben cáfoló és perbeli helyzetüket javító elismerés megtétele és bizonyíték csatolása hiányában - magukat hozták hátrányos helyzetbe és zárták ki annak lehetőségét, hogy a rájuk eső bizonyítási teher teljesítése mellett esetleges részzigazságaik perbeli elfogadására sor kerüljön.

Ennek megfelelően helytállóan és a rendelkezésre álló bizonyítékokkal alátámasztott módon állapította meg az alperes, hogy létezett egy magyar piacra is kiterjedő hatályú kartell megállapodás 1988. évi április hó 15. napjától 2004. évi május hó 3. napjáig.

Az alperes a magyar GIS piac létének vizsgálatakor kétséget kizáró bizonyítékként fogadta el a beavatkozók által csatolt projekt listákat, és megállapította, hogy 13 esetben merült fel igény a kartell ideje alatt a GIS termékekre vonatkozóan.

A projekt listák hitelességét, azok bizonyító erejét illetően a másodfokú bíróság azt állapította meg, hogy az azokon feltüntetett projektek teljes körének fennállását lehet megállapítani, ha a listán szereplő egyes tételek hitelessége objektív módon igazolható. A másodfokú bíróság a közigazgatási iratok alapján megállapította, hogy az alperes a közigazgatási eljárás során megkereste a GIS termékek iránt érdeklődő vállalkozásokat (jogutódaikat), és az ELMŰ Rt. (a Laczkovich utcai, a Városligeti, a Budaközép), az Országos Villamostávvezeték Rt. (a Városligeti, a Budaközép), a BORSODCHEM Rt., az EMA POWER Energiatermelő és Szolgáltató Kft. (a Dunaferr), az ÉMÁSZ Rt. (a salgótarjáni) projekt létezését, azaz a piaci igény fennálltát visszaigazolta, a Paksi Atomerőmű Rt. pedig elismerte, hogy az adott termékre volt előzetes ajánlatkérése. Mindemellett az AREVA T&D Holding S.A. négy (Laczkovich utca, Paks, Városliget, Budaközép), az AREVA Hungária Villamos Kapcsolóberendezések Kft. hat (Csepeli Erőmű, Népliget, Salgótarján, Százhalombatta, Virányos, BorsodChem) projekt létezéséről nyilatkozott.

Mivel az objektív forrásból (szolgáltatóktól) származó bizonyítékok is igazolták a projekt listán szereplő egyes tételek valóságát, a másodfokú bíróság álláspontja szerint a projekt listák hitelessége, így a GIS termékek iránti magyar piaci igény felmerülése is kétséget kizáró módon igazolást nyert.

A felperesek fellebbezésében foglaltakra figyelemmel és a fentiekben túlmenően rámutat a másodfokú bíróság arra, hogy az alperes a bizonyítékok értékelésekor nem sértette meg a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, mert a Tpv. 44.§-a alapján az alkalmazásból ki nem zárt, az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV, törvény (a továbbiakban: Áe.) 26.§-ának (3) bekezdése a bizonyítékok körébe sorolja az iratot, amely lehet egyszerű irat, annak nem kell okirati formát öltenie (Áe.28.§). Ezt az iratot, mint bizonyítékot az alperes (közigazgatási szerv) az Áe. 26.§-ának (4) bekezdése alapján egyenként és a többi bizonyítékkal összevetve szabadon értékeli, és ezen alapuló meggyőződése szerint alakítja ki álláspontját. Ezt az értékelést az alperes elvégezte, a bizonyítékokat egyenként és összességében értékelte, ennek magyarázatát adta, melyet a felperesek nem tudtak érdemben cáfolni.

Itt jegyzi meg a másodfokú bíróság, hogy a felperesek semmilyen elfogadható magyarázatot nem adtak arra, hogy a GIS piac szereplőiként, versenytársakként, a versenyjogi szabályok betartása mellett milyen jellegű együttműködést folytattak, folytathattak akár az operációs,

akár a management szintű találkozókra (melyek megtörténtét egyébként az I. r. felperes, a beavatkozókkal egyezően elismerte).

A valószínűleg elfogadott GQ és E megállapodás alapján és a felperesi részismerésekre is figyelemmel azt is igazoltnak találta a másodfokú bíróság, hogy a felperesek a kartell megállapodás keretében a személyes találkozókra, az e-mail és telefon üzenetekkel egyeztetették a piaci magatartásukat, az árakat, árajánlataikat, el- és leosztották az egyes tendereket, fenntartották az előre megállapított piaci részesedéseiket. Ez a magatartásuk a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását, torzítását célozta, az ilyen hatás kifejtésére alkalmatlan volt, így ütközött a Tpv. 11. §-ának (1) bekezdésébe és (2) bekezdés d) és e) pontjába.

Alaptalanul hivatkoztak a felperesek arra, hogy a bizonyítási teherrel kapcsolatosan az elsőfokú bíróság téves megállapításokat tett és az ellenbizonyítás hiányát helytelenül róta a terhükre.

A másodfokú bíróság a Legfelsőbb Bíróság Közigazgatási Kollégiumának 1/2007. KK véleménye I/12. számú kérdésre adott válaszára utalással kiemeli, hogy a Pp. 336/A. §-ának (2) bekezdése szerint a bizonyítási teher akkor fordul meg a közigazgatási perben, ha a kívánt, szükséges és elégséges mértékben a felperesek igazolják, de legalább valószínűsítik, hogy az alperes a tényfeltárási kötelezettségének nem, vagy nem teljes körűen tett eleget, az általuk felajánlott bizonyítást indokolatlanul mellőzte, az igazolt tényeket nem vonta be értékelési körébe. A feltárt és megállapított tények nem tényszerű és nem cáfoló jellegű "vitatása" önmagában nem elegendő ahhoz, hogy a felperesek áthárítsák a bizonyítás terhét az alperesre.

A felperesek keresetükben, és fellebbezésükben tényszerű és cáfoló hivatkozásokat nem tettek az alperesi megállapítások, levont következtetések kapcsán, annak ellenére sem, hogy az elsőfokú eljárásban a tényállás tisztázási és bizonyítási kötelezettség alperesi teljesítését helytállónak találta a bíróság. Így nem volt jogszerű lehetőség e hivatkozások érdemi figyelembe vételére.

A fentiek alapján az alperes a rendelkezésre álló bizonyítékok okszerű mérlegelése alapján helytállóan állapította meg a jogsértés elkövetését.

A Tpv. 78.§-ának (1) bekezdése alapján az eljáró versenytanács bírságot szabhat ki azzal szemben, aki a versenytörvény rendelkezéseit megsérti. A bírság összege legfeljebb a vállalkozás előző üzleti évben elért nettó árbevételének tíz százaléka lehet. A Tpv. 78.§-ának (2) bekezdése alapján a bírság összegét az eset összes körülményeire - így különösen a jogsérelem súlyára, a jogsértő állapot időtartamára, a jogsértéssel elért előnyre, a jogsértő felek piaci helyzetére, a magatartás felróhatóságára, az eljárást segítő együttműködő magatartására, a törvénybe ütköző magatartás ismételt tanúsítására - tekintettel kell meghatározni. A jogsérelem súlyát különösen a gazdasági verseny veszélyeztetettségének foka, a fogyasztói érdekek sérelmének köre, kiterjedtsége alapozhatja meg.

Az alperes a bírság megállapításakor a fenti rendelkezések alapján köteles eljárni, de figyelembe veheti a bírságszámítás körében kiadott Közleményét is, amely zsinórmértékként az egyes szempontok szerinti súlyozásban nyújt segítséget számára. Az egyes bírságösszegeket az alperes a bírságalap, a súlyozási pontok és a jogsértés évei számának figyelembe vételével számította ki, egyben mérlegelési jogkörében járt el, amikor a verseny veszélyeztetését, a piaci szereplők magatartásának felróhatóságát, és az egyéb körülményeket értékelte.

A 2005. évi november hó 1. napját követően hatályos és az ezt követően indult peres eljárásban alkalmazandó Pp. 339/B.§-a szerint a mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozat akkor tekintendő jogszerűnek, ha a közigazgatási szerv a tényállást kellő mértékben feltárta, az eljárási szabályokat betartotta, a mérlegelés szempontjai megállapíthatóak, és a határozat indokolásából a bizonyítékok mérlegelésének okszerűsége kitűnik.

A felperesek az alperes bírságalap számítását és felróhatóságuk, valamint az egyéb körülmények értékelését kifogásolták.

A bírságalap kiszámítására sem a törvény, sem a Közlemény nem tartalmaz útmutatást, ugyanakkor az alperes a meg nem valósult projektek értékét is figyelembe vette annak meghatározásánál.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint a bírságalap meghatározásánál nem lehet fiktív összegből kiindulni, és a meg nem valósult projektek feltételezett értékét figyelembe venni. A

potenciális piac kiszámíthatatlansága miatt ez a számítási mód sérti a jogbiztonságot és a tényeken alapuló, valamint ellenőrizhető mérlegelés követelményét.

A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróság e körben kifejtett érveivel és maga is úgy foglalt állást, hogy csak és kizárólag a releváns piaci forgalom vonható értékelési körbe és az egyes vállalkozások terhére rótt bírság esetén a kartellben való részvételi idejük alatt ténylegesen megállapítható projektértékekből kell kiindulni a bírságalap meghatározásánál.

Ezért a másodfokú bíróság az alperes fellebbezését nem találta alaposnak, az abban felhozott érvek az elsőfokú bíróság által kifejtett érvelést nem döntötték meg. A II. r. felperes esetében a bírságalap változtatására nem kerülhetett sor, a kartell folyamatosságának megállapítása folytán.

A másodfokú bíróság a II. és III. r. felperes ez irányú kifogásaira figyelemmel rámutat arra, hogy a bíróság nincs kötve az alperesi Közleményhez, az alperes által alkalmazott matematikai számításhoz, mivel a bírósági felülvizsgálat jogszerűségi vizsgálatot és ezáltal a jogszabályoknak való megfelelési vizsgálatot jelent. Így az alperes és az elsőfokú bíróság által megállapított bírságösszegeket a Tpv. 78.§-ának (2) bekezdése alapján minősítette. Az elsőfokú bíróság által megállapított összegek további mérséklésére a másodfokú bíróság nem látott indokot, mivel a korrigált összegek jelentősen elmaradtak a bírság maximumától, és különösen a jogsértés súlyára, így a gazdasági verseny veszélyeztetettségi fokára, a felperesek piaci helyzetére figyelemmel eltúlzottnak sem minősültek, azok a jogsértéssel arányban állók voltak. Ezért a felperesi fellebbezési kérelmek e körben sem voltak teljesíthetők.

A fentiekre figyelemmel a másodfokú bíróság a Pp. 253.§-ának (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét - a kereseti illeték részbeni viseléséről való rendelkezés kiegészítése mellett - helybenhagyta.

A másodfokú bíróság észlelte, hogy az elsőfokú bíróság a felperesek részleges pernyertessége ellenére arról rendelkezett; hogy a kereseti illetéket teljes egészében az állam viseli. A Pp. 253.§-ának (3) bekezdése alapján a Fővárosi Ítéletábrla a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 13.§-ának (2) bekezdése alapján - figyelemmel a Pp. 81. §-ának (1) bekezdésére - a kereseti részilleték viselésére kötelezte az I. és III. r. felperest, azzal, hogy az illetékfeljegyzési jog ellenére a II. r. felperes által lerótt teljes kereseti illetékből a II. r.

felperes 8.200 (azaz nyolcezer-kettőszáz) forint szükségtelen illetéket visszaigényelhet az illetékügyekben eljáró hatóságtól az 1990. évi XCIII. törvény 80. és 94.§-a alapján.

A sikertelenül fellebbező felek a Pp. 81.§-ának (1) bekezdése alapján a másodfokú eljárásban felmerült költségeiket maguk viselik. A sikertelenül fellebbező felperesek a fellebbezési illeték viselésére az IM rendelet 13.§-ának (2) bekezdése alapján kötelesek, míg az alperes illetékmentessége folytán az alperesi fellebbezés illetéket az állam viseli az IM rendelet 14.§-alján.

B u d a p e s t, 2008. évi szeptember hónap 10. napján